

PRO – Var med och förändra!

Handlingsprogram för kongressperioden 2026–2030

Innehåll

PRO:s tio viktigaste intressepolitiska frågor	3
Inledning	5
Med lust och av omtanke	5
Meningsfullhet. Hela livet	6
Våra grundläggande värderingar	8
PRO:s ställningstaganden inom – hälsa, ekonomi, trygghet (HET)	10
Hälsa	10
Äldres hälsa	10
En välfärd för alla	10
Förebyggande hälsoarbete	11
Psykisk hälsa	11
Länge leve lusten!	11
En äldreomsorg att lita på	12
Kvalitet i äldreomsorgen	12
Mat – en källa till glädje och hälsa	13
Hälso- och sjukvård för äldre	13
Hjälpmedel – för en trygg vardag	14
Tänderna – en del av kroppen	14
Läkemedel för äldre	15
En värdig avslutning på livet	15
Ekonomi	15
Trygg ekonomi för livet efter arbetslivet	15
Reformering av den allmänna pensionen	16
Jämställda pensioner	17
Pensionärerna och arbetslivet	17
Rättvis skatt för pensionärer	18
Den kollektivavtalade pensionen	18
Stärk konsumentmakten	19
Ett jämställt pensionärliv	19
Pensionärers boende – en fråga om frihet	20

Trygghet.....	21
En orolig tid	21
Äldre i fredstida kriser och krig	21
Bedrägerier som drabbar äldre	22
Artificiell intelligens (AI) och digitalisering.....	22
Klimat och hållbarhet.....	24
PRO tar plats i världen	25

1 PRO:s tio viktigaste intressepolitiska frågor

1. **Stärk pensionärernas röst i samhället.** Pensionärsrörelsens organisationer är en viktig del av det civilsamhälle som bär upp och förverkligar demokratin. Tillgång till förenings- och verksamhetslokaler, goda villkor för folkbildningen och föreningslivet samt en lagstadgad skyldighet för kommuner och regioner att organisera pensionärsråd stärker pensionärernas demokratiska röst. Dessutom behöver arbetet för pensionärers mänskliga rättigheter stärkas, både i Sverige och globalt. Det behövs en global konvention om äldres mänskliga rättigheter.
2. **Krossa ålderismen.** Ålderism är ett allvarligt samhällsproblem som står i vägen för att samhället och enskilda pensionärer ska kunna nå sin fulla potential. Både lagar och attityder måste förändras för att motverka ålderism på alla samhällsområden, inte minst på arbetsmarknaden, i hälso- och sjukvården samt i det politiska livet.
3. **Höj den allmänna pensionen.** Pensionssystemet ska säkerställa både att alla pensionärer får en materiellt god tillvaro och att det lönar sig att ha arbetat. Pension är uppskjuten lön och ska beskattas som lön.
4. **Stärk pensionärernas konsumentmakt.** Alla aktörer behöver hjälpas åt för att hålla nere kraftiga prisökningar. Pensionärer riskerar att fara illa på en marknad där oseriösa aktörer verkar. Vi kräver skärpt lagstiftning och offensiva myndigheter för att skydda konsumenternas intressen. Banker, telekomföretag och sociala medier-plattformar måste ta ett större ansvar för att motverka bedrägerier och kompensera brottsoffer.

- 24 5. **Hälso- och sjukvården måste gå att lita på.** Svensk sjukvård ska bli
25 världsledande igen och förslagen om en god och nära vård ska
26 förverkligas. Högkostnadsskyddet för läkemedel måste samordnas med
27 högkostnadsskydd för sjukvård och tandvård. Beloppen behöver hållas
28 nere.
- 29 6. **Öka säkerheten i en osäker tid.** Äldres intressen ska tillvaratas när
30 samhällets förmåga att hantera fredstida kriser och krig byggs upp.
31 Polisen måste prioritera bedrägerier och andra brott mot äldre.
- 32 7. **Trygga omsorgen för äldre.** Det allmänna har ansvar för att säkerställa
33 finansieringen av en äldreomsorg av hög kvalitet i hela landet. Sverige
34 behöver en särskild äldreomsorgslag som ger äldre med behov av omsorg
35 rätt till goda levnadsvillkor.
- 36 8. **Rusta samhället för att möta klimatkrisen.** Klimatkrisen är ett allvarligt
37 hot mot samhället. Äldre drabbas särskilt hårt vid allt fler extrema
38 väderhändelser och när nya sjukdomar sprids till följd av ett förändrat
39 klimat. Vi måste minska Sveriges klimatpåverkan och förbereda
40 välfärden och våra samhällen för att motverka effekterna av
41 klimatkrisen.
- 42 9. **Bygg bra bostäder för pensionärer.** Det behövs statligt stöd för att bygga
43 särskilda boenden och hyreslägenheter med rimlig hyra där pensionärer
44 har råd att bo.
- 45 10. **Digitalisera på pensionärernas villkor.** Digitaliseringen måste vara
46 rättvis och jämlik. Pensionärer ska vara med och forma den digitala
47 framtiden.

48 **Inledning**

49 PRO gör livet som pensionär både roligare och tryggare. Vi är en medlemsstyrd
50 organisation som tillsammans och över hela landet erbjuder gemenskap och
51 aktiviteter samtidigt som vi påverkar och driver på för bättre livsvillkor och
52 god livskvalitet. Allt vi gör genomsyras av en vilja att skapa meningsfullhet
53 hela livet.

54 **Med lust och av omtanke**

55 Meningen från början, när PRO grundades för över 80 år sedan, var att slåss för
56 ekonomisk trygghet. Vi har genom åren kämpat för vård och omsorg, bättre
57 boendevillkor, rimliga matpriser och tandvård. I dag har många pensionärer
58 det bättre ställt, inte minst tack vare oss. Men det finns fortfarande anledning
59 att påverka politikerna att ta bättre beslut.

60 Sedan starten i början av 1940-talet har vi vuxit till över en kvarts miljon
61 medlemmar, spridda i hundratals föreningar över hela landet. Och ju fler vi är,
62 desto större chans har vi att påverka vår egen framtid, desto mer blir vi
63 lyssnade på av politikerna.

64 PRO påverkar genom att visa goda exempel och komma med konstruktiva
65 förslag på förbättringar. Eftersom vi finns på så många platser har vi möjlighet
66 att påverka lokalt och regionalt, bland annat genom vår representation i
67 kommunala och regionala pensionärsråd.

68 Vi vill att fler pensionärer ska engagera sig i PRO. Det ställer höga krav på att
69 värva och välkomna nya medlemmar och erbjuda en intressant och relevant
70 verksamhet för både nya och befintliga medlemmar. Vi vill värva nyblivna
71 pensionärer och nå nya målgrupper. PRO-medlemmar som väljer att åta sig
72 ledarroller – till exempel i styrelser och valberedningar, som studiecirkelledare
73 eller genom att arrangera verksamhet – är en förutsättning för vår
74 verksamhet.

75 PRO drivs av både lust och omtanke. Att vi även efter arbetslivet har tydliga
76 mål att sträva efter, som ger oss riktning och syfte. Att vi är engagerade,
77 hjälper andra och är del av en gemenskap. Att vi har relationer som skapar
78 tillhörighet och trygghet. Att vi utvecklar våra kunskaper och färdigheter eller
79 är med och provar på nya saker. Att vi upplever glädje, njutning och positiva
80 känslor, tillsammans med andra. Att vi är en del av något större.

81 **Meningsfullhet. Hela livet**

82 Engagemang, både det egna och det gemensamma, skapar meningsfullhet. Och
83 att känna meningsfullhet är väldigt viktigt för att vi ska må bra.

84 Vi blir allt fler pensionärer som är friskare, bättre utbildade och lever längre.
85 PRO arbetar för goda levnadsvillkor och bästa möjliga hälsa, vård och omsorg
86 för alla pensionärer. Vi är ingen homogen grupp men alla pensionärer ska
87 kunna leva livet, hela livet.

88 PRO vill lyfta fram de positiva sidorna av pensionärlivet. Vi vill att vi
89 pensionärer ska kunna vara trygga, friska och uppleva tillvaron som
90 meningsfull. Skiftet från arbetslivet till pensionärlivet är ett av livets stora
91 skiften och PRO kan bidra till att göra det till en positiv upplevelse. Vi vill
92 samverka och skapa sammanhållning över generationsgränserna.

93 Det ska alltid vara möjligt att lära nytt. För oss är det särskilt viktigt att vi
94 använder studier som ett sätt att möta den snabba digitalisering som riskerar
95 att leda till utanförskap hos äldre. Betydelsefulla aktörer i det livslånga
96 lärandet är PRO Folkhögskola och ABF. PRO är också en intressepolitisk
97 organisation som påverkar samhällsutvecklingen för att förbättra
98 pensionärers levnadsvillkor. Vi är en självständig, partipolitiskt och religiöst
99 obunden organisation som alltid utgår från pensionärers behov och intressen.

100 Vi vill se en samhällsutveckling där nya forskningsrön tas till vara på alla
101 områden och kommer pensionärer till del. PRO samverkar därför gärna med
102 forskningen för att bidra med vår erfarenhet och för att sprida ny kunskap
103 bland våra medlemmar

104 Fortfarande finns stora orättvisor bland äldre, vilka slår igenom i förtida död,
105 sjukdomar och väldigt olika ekonomiska villkor. För PRO är klimat- och
106 miljöarbetet viktigt, både för oss som är äldre i dag och av omtanke om
107 kommande generationer. Med kraften av att vara många bildar vi opinion och
108 påverkar politiker och andra beslutsfattare i frågor som är viktiga för oss. PRO
109 ska bidra till att göra pensionärernas röst starkare i samhällsdebatten!

110 Många äldre har i dag ett aktivt och utvecklande liv efter pensionen, och en del
111 fortsätter att jobba många år som så kallade jobbonärer, det vill säga personer
112 som tar ut pension och samtidigt arbetar, helt eller delvis.

113 Ett meningsfullt liv är vår tanke om framtiden – det är vår vision om en riktigt
114 bra tillvaro. Tiden efter arbetslivet ska vara den bästa tiden i livet. Det är målet
115 med vår organisation. För att förverkliga målen om gemenskap och förändring
116 behöver PRO många medlemmar.

117 PRO använder vår gemensamma styrka till att påverka i frågor som rör
118 pensionärernas vardag och liv. Vi arbetar för att pensionärernas röst och
119 erfarenhet tas tillvara i samhället. Alla tjänar på ett samhälle där erfarenhet
120 värdesätts. Andelen pensionärer i beslutande och lagstiftande församlingar
121 bör vara ungefär lika stor som i samhället i sin helhet. Vår övertygelse är att det
122 leder till ett bättre samhälle för alla.

Våra grundläggande värderingar

Ur PRO:s stadgar: PRO:s grundläggande värderingar

- PRO verkar för alla människors lika värde och rätt, samt ett samhälle som präglas av solidaritet, demokrati, rättvisa, jämlikhet, jämställdhet, mångfald, frihet och mänskliga rättigheter.
- PRO är en medlemsstyrd organisation som bygger all verksamhet på medlemmarnas inflytande, delaktighet, behov och önskemål.
- PRO anser att välfärden är till för alla och att alla har rätt till ekonomisk trygghet. Samhället ska erbjuda god vård och omsorg för alla efter behov.
- PRO ser all diskriminering som ett hot mot samhällsutvecklingen. PRO ska motverka all diskriminering.
- PRO är en välkomnande, öppen och handlingsinriktad organisation, som präglas av omtanke och engagemang.
- PRO är en organisation där inget kön står över något annat, en feministisk organisation.

124 PRO verkar för alla människors lika värde och ett samhälle som präglas av
125 rättvisa, demokrati och omtanke. Vi verkar för att allas mänskliga rättigheter
126 ska respekteras och förverkligas.

127 Alla har rätt till ekonomisk trygghet och en trygg livsmiljö. En solidariskt
128 finansierad välfärd av hög kvalitet är en förutsättning för jämlikhet och
129 jämställdhet. Välfärden är till för alla – inte bara för ett fåtal med goda
130 ekonomiska resurser.

131 PRO vill se ett samhälle där alla känner sig välkomna, där kvinnor och män är
132 jämställda och solidariskt ställer upp för varandra. PRO är en feministisk
133 organisation där inget kön står över något annat.

134 PRO arbetar för att motverka ålderism, det vill säga diskriminering på grund
135 av hög ålder, och andra former av diskriminering. Vi strävar efter att
136 inkludera fler äldre med utländsk bakgrund och bidra till integration och
137 mångfald både i vår organisation och i samhället i stort.

138 Demokrati betyder folkstyre, vilket innebär att människorna är delaktiga i
139 politiken. Civilsamhället – folkrörelser, föreningar och sammanslutningar

140 som bygger på människors vilja att organisera sig – bär upp och förverkligar
141 folkstyret, tillsammans med fria val och demokratiska fri- och rättigheter. PRO
142 är en av många organisationer i civilsamhället som ger medlemmar en röst i
143 politiken och en möjlighet för människor att växa och utvecklas.

144 För att blomstra behöver civilsamhället en infrastruktur som bland annat ger
145 tillgång till verksamhets- och föreningslokaler, goda villkor för folkbildningen
146 och ekonomiska bidrag för att organisera människor lokalt, regionalt och
147 nationellt på frivillighetens grund. En lagstadgad skyldighet för kommuner
148 och regioner att ha pensionärsråd stärker pensionärernas demokratiska röst.

149 PRO:s tilltro till solidaritet, rättvisa och medmänsklighet sträcker sig även
150 utanför Sveriges gränser. PRO är med och påverkar livsvillkoren för äldre även
151 internationellt.

152 I PRO skapar pensionärer gemenskap och meningsfulla aktiviteter för landets
153 pensionärer och förbättra livet för alla äldre genom att arbeta för
154 samhällsförändringar och bättre levnadsvillkor. Vi folkbildar utifrån
155 organisationens värdegrund och värvar medlemmar genom att tillsammans
156 bygga en attraktiv organisation där vi som är medlemmar känner ett stort
157 värde i medlemskapet.

158 PRO är vad vi medlemmarna väljer att göra organisationen till. Det är viktigt
159 att vi har roligt i PRO!

160 PRO:s föreningar utgör basen för organisationen. I föreningarna finns
161 möjlighet för pensionärer att arrangera en bred och meningsfull verksamhet
162 som kan attrahera fler, skapa förutsättningar för gemenskap och motverka
163 ofrivillig ensamhet. Resor och friskvård är uppskattade delar av vår
164 verksamhet.

165 PRO bjuder in och samverkar med kommuner och regioner samt med polis och
166 andra myndigheter för att sprida information som är angelägen för våra
167 medlemmar. Vi samverkar också med andra. Idrottsrörelsen, folkbildningen,
168 andra pensionärsorganisationer samt det lokala kultur-, närings- och
169 föreningslivet är naturliga samarbetspartners för oss.

170 Föreningar som har ett speciellt intresse som grund, till exempel kultur eller
171 en viss samhällsfråga, kompletterar föreningar som organiserar medlemmar
172 utifrån geografi. Man kan också välja att bli direktmedlem.

173 **PRO:s ställningstaganden inom – hälsa, ekonomi,**
174 **trygghet (HET)**

175 **Hälsa**

176 **Äldres hälsa**

177 God hälsa innebär ett tillstånd av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande,
178 inte enbart frånvaro av sjukdom och funktionsnedsättning. I dag är
179 förutsättningarna för ett hälsosamt åldrande bättre än någonsin i Sverige, där
180 allt fler pensionärer har god hälsa högt upp i åren. Andra drabbas av
181 hälsoproblem tidigare i livet. God hälsa är ojämnt fördelad mellan olika
182 grupper av pensionärer och mer behöver göras, framför allt vad gäller att
183 stärka äldres psykiska hälsa och sociala situation.

184 **En välfärd för alla**

185 PRO vill att alla som bedriver offentligt finansierad sjukvård och omsorg ska
186 göra det med högsta möjliga kvalitet som ledstjärna samt att välfärden för
187 patienter och äldre som får äldreomsorg ska vara drivkraften. Personalens
188 yrkeskunskap och yrkesetik får inte åsidosättas.

189 Det allmänna måste utföra en grundlig kontroll av utförare i välfärden som
190 finansieras av skattemedel innan de får tillåtelse att etablera sin verksamhet.
191 God förmåga att genomföra upphandlingar och att fortlöpande kontrollera
192 välfärdsverksamhet är nödvändigt för att undvika kriminella och oseriösa
193 utförare.

194 Hälsa- och sjukvården och omsorgen är till för alla. Den ska ges på lika villkor,
195 styras av människors behov och finansieras solidariskt via skattesystemet.
196 Vården ska vara likvärdig över hela landet och finnas nära människor. Att
197 vissa grupper får vänta längre på sjukvård eller behandlas sämre än andra är
198 helt oacceptabelt. Att äldre och kvinnor tenderar att behandlas sämre i
199 sjukvården är ett allvarligt problem som vårdgivarna måste komma till rätta
200 med.

201 **Förebyggande hälsoarbete**

202 Förebyggande hälsoarbete syftar till att förhindra sjukdomar och främja hälsa i
203 samhället. PRO verkar för att det förebyggande arbetet ska stärkas.

204 Screening för exempelvis bröstcancer och prostatacancer ska erbjudas under
205 hela livet. Åtgärder för att minska nikotin- och alkoholkonsumtionen är
206 angelägna i syfte att förbättra folkhälsan.

207 Fallprevention och anpassning av hemmiljön är viktiga insatser för att minska
208 risken för och behovet av omfattande vårdinsatser. Genom att identifiera och
209 agera på riskfaktorer i ett tidigt skede kan äldre leva ett mer självständigt och
210 tryggare liv.

211 Det allmänna ska erbjuda de äldre vaccinationsprogram som bidrar till att
212 skydda mot sjukdom. Vaccin mot exempelvis bältros, influensa, covid-19 och
213 lunginflammation riktar sig direkt mot sjukdomar som drabbar äldre särskilt
214 hårt. PRO kräver därför ett nationellt vaccinationsprogram för äldre som ger
215 ett kostnadsfritt vaccinationsskydd genom tillgång till dessa vacciner.

216 **Psykisk hälsa**

217 Det allmänna ska svara för insatser som motverkar psykisk ohälsa och
218 ofrivillig ensamhet.

219 Psykisk ohälsa och suicid (självmod) medför svåra konsekvenser för drabbade,
220 närstående och samhället i sin helhet. Det högsta suicidtalet i befolkningen
221 finns bland män som är 85 år eller äldre och skillnaden mellan könen ökar med
222 stigande ålder. I det suicidpreventiva arbetet behöver särskild uppmärksamhet
223 riktas mot frågor om ensamhet och psykisk ohälsa bland äldre män.

224 **Länge leve lusten!**

225 Sexualitet är en del av ett liv i hälsa och för många en källa till glädje och
226 njutning. Fortfarande finns det fördomar i samhället om äldres sexuella lust
227 och förmåga men självklart ska även äldre kunna uttrycka och utveckla sin
228 sexualitet, oavsett kön, sexuell läggning eller omsorgsbehov.

229 För att motverka att frågor om äldres sexualitet och sensualitet beläggs med
230 tabu krävs mer forskning, uppmärksamhet i medierna samt utbildning av
231 vård- och omsorgspersonal.

232 **En äldreomsorg att lita på**

233 Alla äldre har rätt till ett tryggt och värdigt liv med bibehållet oberoende. Det
234 allmänna ska erbjuda omsorg av hög kvalitet som är behovsanpassad och
235 likvärdig i hela landet. Äldre ska ha möjlighet att vara delaktiga när deras
236 omsorg planeras och genomförs.

237 Äldre som beviljas omsorg och deras närstående har kunskapen om hur
238 omsorgstagaren vill leva sitt liv och ska därför ha stort inflytande över hur
239 omsorgen utformas. Äldre ska inte behöva vänta länge på nödvändiga insatser
240 som hemtjänst eller en plats i särskilt boende. Rätten till goda levnadsvillkor
241 för äldre ska regleras tydligt i en särskild äldreomsorgslag.

242 För äldre med omsorgsbehov är det avgörande att det finns kunnig och trygg
243 personal som kan möta individuella behov med tid, kontinuitet och respekt. En
244 bättre arbetsmiljö är avgörande för att lyckas med kompetensförsörjningen.
245 Arbetsgivare ska kräva utdrag ur belastningsregistret av personer som vill
246 arbeta i äldreomsorgen.

247 Stödet till närstående som frivilligt ger omvårdnad och stöd till äldre måste
248 förbättras. Anhörigvård ska alltid vara frivillig – aldrig ett upplevt tvång.

249 **Kvalitet i äldreomsorgen**

250 Äldreomsorgen ska organiseras för att minimera antalet medarbetare som
251 besöker den omsorgsbehövande. Varje person som beviljats omsorg ska
252 erbjudas en fast omsorgskontakt för att underlätta kontinuitet och trygghet.
253 Fysisk aktivitet och rehabilitering ska vara en naturlig del av omsorgen. Även
254 möjligheten för äldre att dagligen få vistas utomhus ska tillgodoses i
255 äldreomsorgen.

256 Alla äldre i äldreomsorgen behöver personal med hög kompetens och boenden
257 med hög personaltäthet. Detta gäller inte minst för personer med
258 demenssjukdomar. Ett professionellt ledarskap inom äldreomsorgen är
259 nödvändigt för att nå dessa mål.

260 Att omsorgsbehövande i äldreomsorgen kan kommunicera med personalen på
261 svenska är viktigt för att möjliggöra god omvårdnad. Personal som behöver det
262 ska erbjudas språkutbildning av arbetsgivaren på arbetstid.

263 För att möta behoven hos en åldrande befolkning krävs fler platser på särskilda
264 boenden.

265 **Mat – en källa till glädje och hälsa**

266 Maten och måltiden är centrala delar av livet och ska vara en källa till glädje
267 och gemenskap. Äldre som bor i särskilt boende eller får hjälp med måltider av
268 hemtjänsten ska ha tillgång till näringsriktig mat av hög kvalitet och som är
269 lokalt tillagad. Det är också viktigt att måltiderna bidrar till den sociala
270 samvaron. De berörda ska ges möjlighet att delta i matlagningen.

271 Undernäring bland äldre är ett allvarligt problem som påverkar både hälsa och
272 livskvalitet. Den kan leda till svaghet, ökad risk för fall och infektioner samt
273 längre återhämtningstider efter sjukdom. Näringsstatus ska regelbundet följas
274 upp för att säkerställa att de äldre får tillräckligt med energi och näring för att
275 bibehålla hälsa och välmående.

276 **Hälso- och sjukvård för äldre**

277 Hälso- och sjukvården ska präglas av jämlikhet, tillgänglighet och delaktighet.
278 Grunden i god och nära vård är att den är personcentrerad, där vårdens
279 resurser genom en fast kontakt och tar ett helhetsansvar för individen.
280 Omställningen till en god och nära vård är en långsiktig process i hela hälso-
281 och sjukvårdssystemet, och denna omställning ska grunda sig på behov,
282 effektiv resursfördelning, samordning och delaktighet.

283 Staten måste ta ett större ansvar för att nya forskningsresultat,
284 behandlingsmetoder och ny teknik kommer personer som får vård och omsorg
285 till del utan onödiga dröjsmål.

286 Högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvården måste ligga på en nivå som
287 innebär att kostnaden inte blir ett hinder för pensionärer som behöver vården.
288 Det ska vara enkelt att få vård på rätt vårdnivå.

289 Med stigande ålder drabbas fler av kroniska sjukdomar. Utbyte av till exempel
290 knä- och höftleder ökar rörligheten och minskar smärtan, vilket stärker äldres
291 självständighet och möjliggör ett aktivt liv. Tillgången till sådana insatser ska
292 vara jämlik och tillgänglig för alla, oavsett ålder.

293 Varje patient ska ha en läkare med ansvar för behandling och
294 läkemedelsförskrivning. Den lagliga rätt till en fast vårdkontakt som
295 koordinerar vården är avgörande för att patienten ska känna sig trygg och får
296 inte förvägras patienten. Varje patient bör ha laglig rätt till en personlig

297 hälsoplan som är formulerad av patient och profession tillsammans samt
298 dokumenterad i patientens journal.

299 Äldre har olika behov av hälso- och sjukvårdsinsatser. För att möta behoven
300 behövs en utbyggd primärvård och närsjukvård samt mobila
301 multiprofessionella team som kan besöka sköra äldre i hemmet. Den
302 geriatriska och gerontologiska kompetensen hos vård- och omsorgspersonal
303 måste stärkas. Vården ska fokusera mer på förebyggande, behandlande och
304 rehabiliterande insatser för äldre och alltid eftersträva att göra äldre patienter
305 till medskapare i den egna vården.

306 **Hjälpmedel – för en trygg vardag**

307 Ändamålsenliga hjälpmedel behövs för att öka äldres trygghet och den egna
308 friheten. Kommuner och regioner måste se till att äldre får de hjälpmedel de
309 behöver exempelvis när det gäller rörlighet och vid problem med hörsel och
310 syn. PRO välkomnar att ny teknik och nya hjälpmedel kommer äldre till del
311 när detta innebär förbättrad livskvalitet och när tekniken används utifrån den
312 äldres egna önskemål och behov.

313 Kostnader för hjälpmedel utgör ofta ett hinder för äldre, inte minst när det
314 gäller glasögon och hörselapparater. På sikt vill PRO att hjälpmedel ska ingå i
315 högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård och under tiden bör ekonomiskt
316 utsatta grupper få hjälp att införskaffa de hjälpmedel de behöver.

317 **Tänderna – en del av kroppen**

318 Alla äldre ska ha tillgång till tandvård av god kvalitet. Ekonomin ska aldrig
319 utgöra ett hinder. Tandvården ska ha ett högkostnadsskydd som motsvarar det
320 för hälso- och sjukvården.

321 Munhälsan förändras i samband med åldrandet, vid vissa sjukdomstillstånd
322 och genom läkemedel. Alla vård- och omsorgsaktörer måste kunna
323 uppmärksamma sambandet mellan munhälsa och övrig hälsa.

324 Äldre med omsorgsbehov ska ges stöd att sköta sin munhälsa. Alla kommuner
325 ska tillhandahålla tandhygienist som systematiskt arbetar för att förbättra
326 munhälsan hos äldre personer.

327 **Läkemedel för äldre**

328 Läkemedel är en viktig del av behandlingen vid många sjukdomar. Tillgången
329 till lämpliga läkemedel måste därför säkerställas i hela landet.

330 Beloppsgränserna i högkostnadsskyddet för läkemedel måste hållas nere.

331 Läkemedelsbehandlingen av multisjuka äldre förbättras om en läkare eller ett
332 vårdteam har totalansvar för behandling och läkemedelsförskrivning.

333 Patienter ska få en årlig genomgång av sin medicinlista, tillsammans med
334 anhörig om så krävs.

335 **En värdig avslutning på livet**

336 Den palliativa vården ska utgå från ett personligt perspektiv, där varje individ
337 aktivt deltar i dialogen om sin egen sjukvård i livets slutskede.

338 Symtomlindring i form av exempelvis smärtlindring, ångstdämpande
339 behandling och hantering av illamående ska diskuteras öppet och respektfullt
340 med den drabbade och deras närstående.

341 Varje människa ska så långt det är möjligt själv äga vägen till sin egen död.

342 **Ekonomi**

343 **Trygg ekonomi för livet efter arbetslivet**

344 Alla har rätt att kunna gå i pension och se fram emot ekonomisk trygghet efter
345 arbetslivet. Därför bör pensionssystemet omfatta både ett bra grundskydd och
346 principen att det ska löna sig att ha arbetat, även för lågavlönade.

347 Det är ett stort problem att pensionens andel av lönen i slutet av arbetslivet
348 (den så kallade kompensationsgraden) är för låg i den allmänna pensionen.
349 Efter ett fullgånget arbetsliv ska pensionärer kunna räkna med att få en god
350 levnadsstandard. Den allmänna pensionen ska i genomsnitt ge minst 60
351 procent av den tidigare inkomsten efter ett fullt arbetsliv. Därutöver
352 tillkommer eventuell kollektivavtalad pension och privat pension.

353 Införandet av en successivt högre pensionsålder genom den så kallade
354 riktålder har motiverats med den stigande medellivslängden. Ett längre
355 arbetsliv slår dock negativt mot stora grupper i samhället som inte kan arbeta
356 fler år på grund av att deras arbeten präglas av fysiska och psykiska

357 påfrestningar. En stigande riktålder får dessutom liten effekt för stora grupper
358 som inte ges möjlighet till heltidsarbete. Att bara höja riktåldern är därmed
359 inte acceptabelt för att nå målet om en tillräcklig allmän pension.

360 Vi vill införa en möjlighet att gå i pension efter ett visst antal år i arbetslivet
361 oavsett riktåldern, en modell vi kallar Pernilla-pension. Ett sådant system tar
362 hänsyn till när en person påbörjar arbetslivet och kan bli en lösning för
363 personer som behöver gå i pension tidigare än riktåldern.

364 Att Sverige i dag har fattigpensionärer är en skam. Äldre, ensamstående
365 kvinnor är särskilt hårt drabbade. Därför krävs särskilda åtgärder för att höja
366 deras inkomster.

367 Regeringens pensionsgrupp, alltså den arbetsgrupp där de politiska besluten
368 om pensionssystemet har fattats sedan 1990-talet, har inte varit förmögen att
369 upprätthålla tillfredsställande pensionsnivåer. Pensionsgruppen i sin
370 nuvarande form bör därför läggas ned och pensionsfrågorna diskuteras öppet.
371 Staten bör utarbeta en konkret plan för att säkerställa ett robust
372 pensionssystem som möter konkreta mål för pensionerna på både kort och
373 lång sikt.

374 **Reformering av den allmänna pensionen**

375 Högre pensionsrätter som finansieras av högre pensionsavgift är nödvändigt
376 för att höja kompensationsgraden och bör komma både dagens och framtidens
377 pensionärer till del. I ett första steg bör inbetalningen höjas till 18,5 procent av
378 inkomsten, med motsvarande höjning av pensionsrätten. En ökade
379 inbetalning till pensionssystemet bör i första hand finansieras genom att en
380 större del av arbetsgivaravgiften används för ändamålet.

381 Det är fel att pensionssystemet har en broms som automatiskt sänker
382 pensionerna när pensionssystemets tillgångar blir mindre än systemets
383 skulder. Bromsen innebär att pensionärer och pensionssparare får bära hela
384 den ekonomiska risken i pensionssystemet. Så länge det finns en broms är det
385 rimligt att det finns en så kallad gas i pensionssystemet som höjer pensionerna
386 när pensionssystemets tillgångar är tillräckligt mycket större än systemets
387 åtagande.

388 Utvecklingen har visat att det fonderade pensionssparandet i genomsnitt gett
389 god avkastning över tid. Det är dock principiellt tveksamt att

390 premiepensionssystemet äventyrar spararnas kapital och att systemet innebär
391 att tur och kunskaper om kapitalplacering får stort inflytande över den
392 allmänna pensionens storlek. Det är angeläget med ett reformerat
393 premiepensionssystem som underlättar för spararna. Dagens fondval bör
394 ersättas av individuellt sparande som förvaltas av en statlig allmän
395 pensionsfond (AP-fond). system

396 Det är otillfredsställande att beloppsgränserna i bostadstillägget inte är
397 indexerade och att stödet därför successivt försämras när boendekostnaderna
398 stiger. Det måste bli enklare att ansöka om bostadstillägg och
399 äldreförsörjningsstöd samt enklare att undvika felaktigheter och återkrav.
400 Relevanta myndigheter bör ha i uppdrag att aktivt informera om
401 bostadstillägget så att alla pensionärer som har rätt till tillägget också får del av
402 det. Det ska inte vara mer komplicerat att ansöka om bostadstillägg än att
403 deklarerera. Handläggningstiderna måste vara korta.

404 Inkomstpensionstillägget behöver finnas kvar och eventuellt förstärkas tills
405 dess att åtgärder för rejäla höjningar av inkomstpensionen finns på plats.

406 **Jämställda pensioner**

407 Pensionsgapet mellan kvinnor och män är stort i Sverige – omkring 30 procent.
408 Det är den största pensionskillnaden mellan kvinnor och män i något land i
409 Norden. Gapet beror i hög grad på det ojämställda arbetsliv som ligger till
410 grund för pensionen. Därför är lika möjligheter för kvinnor och män att
411 yrkesarbeta parallellt med föräldraskap, liksom möjlighet till heltidsarbete,
412 angelägna mål för att sluta pensionsgapet i framtiden. Det behövs en jämnare
413 fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

414 En dubblad pensionsrätt för barnår är ett sätt att kompensera den
415 vårdnadshavare som tar större ansvar för barnen när dessa är små och en
416 åtgärd som kan höja kvinnors pensioner. Att sänka eller begränsa av
417 förskottsräntan i pensionssystemet kan också gynna kvinnor som grupp,
418 eftersom kvinnors medellivslängd är högre än mäns.

419 **Pensionärerna och arbetslivet**

420 Allt fler pensionärer lönearbetar parallellt med pensionsuttag, framför allt de
421 första åren efter pensioneringen. Att vara jobbonär kan ge en värdefull extra
422 inkomst och meningsfull sysselsättning för pensionären, samtidigt som
423 arbetsmarknaden tillförs erfaren arbetskraft och det allmänna tillförs

424 skatteinkomster. En förutsättning för att lönearbetande pensionärer ska vara
425 en positiv företeelse är att arbetet är frivilligt och inte konsekvensen av ett
426 upplevt ekonomiskt tvång.

427 Det finns mycket att vinna på att anpassa arbetslivet och offentliga system för
428 att underlätta för äldre arbetskraft. Viktigast för att fler pensionärer ska
429 lönearbeta är dock att ändra de normer och fördomar kring arbete och ålder
430 som finns i samhället.

431 I dag har anställda ett lagstadgat anställningsskydd som innebär att en
432 uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på sakliga skäl. Denna regel
433 gäller emellertid bara fram till "las-åldern", i dag 69 år. Därefter krävs inte
434 längre sakliga skäl för uppsägning. Att äldre förlorar rättigheter vid en viss
435 ålder är ett oacceptabelt uttryck för ålderism.

436 Stigande pensionsåldrar slår hårt mot arbetstagare med ett tufft arbetsliv och
437 låga ersättningar från trygghetssystemen innan de har rätt att bli
438 ålderspensionärer. Att staten och arbetsmarknadens parter arbetar för göra
439 arbetslivet mindre slitsamt är en förutsättning för att fortsatta höjningar av
440 pensionsåldrarna ska vara möjliga. För personer som beviljas sjukersättning
441 bör inbetalningarna till pensionssystemet fortsätta baserat på tidigare
442 arbetsinkomst.

443 **Rättvis skatt för pensionärer**

444 Skattesystemet har blivit både komplicerat och orättvist genom
445 jobbskatteavdragen och det åldersbundna förhöjda grundavdraget.
446 Ålderspensionärer som ännu inte nått den ålder när det förhöjda
447 grundavdraget börjar gälla missgynnas av systemet.

448 Pension ska betraktas som uppskjuten lön och beskattas på samma sätt som
449 lön.

450 **Den kollektivavtalade pensionen**

451 En stor majoritet av arbetstagarna omfattas av tjänstepension via
452 kollektivavtal, där kollektivavtalad pension har kommit att bli en allt viktigare
453 del av den totala pensionen för nyblivna pensionärer. Att omfattas av
454 kollektivavtal är därför av största vikt för den framtida pensionen.

455 Alla omfattas dock inte av kollektivavtalad pension. Möjligheten att förhandla
456 om sådan pension är därtill ojämnt fördelad mellan olika branscher och

457 grupper av arbetstagare. Det är därmed bara den allmänna pensionen som kan
458 säkerställa lika villkor för alla.

459 I dag har män i genomsnitt betydligt högre tjänstepension än kvinnor, vilket
460 starkt bidrar till Sveriges stora pensionsgap. Det är därför angeläget att
461 arbetsmarknadens parter ser över kollektivavtalen i syfte att göra
462 tjänstepensionen mer jämställd. Det är eftersträvansvärt att tjänstepension
463 som huvudregel utbetalas livsvarigt.

464 **Stärk konsumentmakten**

465 Konsumenter ska ges ökad makt och kunskap. Lagen måste stå på
466 konsumenternas sida för att motverka aggressiva försäljningsmetoder och
467 avtal som är svåra att ta sig ur. Detta är viktigt inte minst för äldre. Den
468 kommunala konsumentvägledningen ska utvecklas och göras obligatorisk.
469 Den är nära konsumenten och kan erbjuda personliga möten.

470 Det är viktigt att bevara möjligheten att betala med kontanter, samtidigt som
471 användarvänliga digitala betalningstjänster och analoga alternativ främjas. En
472 e-legitimation som alla kan använda bör tas fram.

473 Förpacknings- och livsmedelsindustrin ska utveckla förpackningar som alla
474 konsumenter kan hantera utan hjälp.

475 PRO har undersökt matpriserna sedan 1991 och vi fortsätter med detta för att
476 pressa priserna samt göra medlemmar och befolkningen i stort mer
477 prismedvetna. Våra medlemmar ska vara kunniga och medvetna konsumenter
478 som kan påverka och använda sin konsumentmakt. Det är också viktigt att det
479 blir lättare och billigare att konsumera hållbart.

480 **Ett jämställt pensionärliv**

481 Kvinnor och män ska ha samma makt att forma sina egna liv och att vara
482 delaktiga i att forma samhället. Äldre kvinnor och män ska kunna leva ett liv
483 fritt från alla former av våld och förtryck, och de ska ha samma rätt och
484 möjlighet att bestämma över sin egen kropp och sexualitet. Våldet går inte i
485 pension – våld i nära relationer måste bekämpas, även bland pensionärer.

486 Kvinnor och män ska bli bemötta på lika villkor i sina kontakter med hälso-
487 och sjukvården. Alla ska ha tillgång till de mest effektiva
488 behandlingsmetoderna utifrån sitt individuella behov. Vård- och

489 omsorgsforskningen måste ta hänsyn till de skillnader som finns mellan
490 könen.

491 Representationen i PRO:s beslutande organ ska vara jämställd, det vill säga lika
492 mellan könen. För att detta ska bli verklighet krävs kunskap och studier. PRO
493 ska därför i samverkan med närstående organisationer utarbeta kurser och
494 handledningar för förtroendevalda på alla nivåer.

495 **Pensionärers boende – en fråga om frihet**

496 För pensionärer handlar boendet om frihet. Att bostaden inte är för dyr och att
497 den är tillgänglig är avgörande för att äldre fullt ut ska kunna leva sitt bästa liv.
498 Att man sedan kan flytta till ett särskilt boende när det behövs är en viktig
499 frihetsfråga.

500 Staten och kommunerna måste ta sitt ansvar för att skapa en bostadsmarknad
501 som fungerar för alla pensionärer. Det ska vara jämlika villkor mellan olika
502 upplåtelseformer på bostadsmarknaden. Statligt investeringsstöd för
503 hyresrätter med lägre hyra har visat sig fungera väl och bör återinföras. Stöd
504 till bostadsbyggande måste utformas för att särskilt stimulera
505 bostadsbyggande på landsbygden. Byggregler ska utformas så att nya byggda
506 miljöer blir tillgängliga för alla.

507 Hyran ska stå i paritet med boendets kvalitet; även personer i särskilt boende
508 måste skyddas mot oskäligen höga boendekostnader.

509 Det behöver byggas fler servicehus, trygghetsbostäder och särskilda boenden
510 samt fler små lägenheter med rimlig hyra och god tillgänglighet. Det är
511 angeläget att särskilda boenden har tillgång till balkonger och tillgängliga
512 utemiljöer. I det befintliga bostadsbeståndet är en viktig åtgärd att
513 komplettera äldre flerfamiljshus med hiss, till exempel i samband med att
514 ytterligare våningar byggs på redan existerande hus.

515 I kommunala och regionala pensionärsråd påverkar vi för att regionala och
516 lokala planer och beslut om byggande ska gynna pensionärer.

517 I PRO:s bostadspolitiska program *Pensionärerna och bostaden – en rättighet
518 och en frihet* finns utvecklade resonemang om pensionärerna och
519 bostadsfrågorna.

520 **Trygghet**

521 **En orolig tid**

522 Sverige upplever en orostid präglad av både ett försämrat säkerhetspolitiskt
523 läge och en inhemsk grov kriminalitet. Samhället måste kraftsamla mot både
524 välfärds-kriminalitet och våldsbrottsligheten. Kriminella som lurar till sig
525 stora belopp från samhällets gemensamma trygghetssystem eller som tar sig in
526 i välfärden som utförare är allvarliga hot.

527 Runt om i världen ser vi hur väpnade konflikter innebär att civila dödas och
528 såras och att samhällen slits sönder. Äldre drabbas hårt när våldet får fritt
529 spelrum och när sjukvård och välfärd för civila omöjliggörs. PRO strävar efter
530 en fredlig värld, inte minst i Sveriges närområde.

531 **Äldre i fredstida kriser och krig**

532 Samhället behöver förberedas på höjd beredskap och krig samt fredstida kriser
533 i form av exempelvis pandemier, långvariga elavbrott och extrema
534 väderhändelser. Det är särskilt viktigt att sjukvård, läkemedelsförsörjning,
535 äldreomsorg och andra välfärdsfunktioner får tillräcklig uppmärksamhet i
536 arbetet och förbereds för att klara tuffa utmaningar.

537 Både offentligt och privat driven äldreomsorg måste planera för kriser och
538 krig. Hemtjänsten måste klara sitt uppdrag att bistå sköra äldre även under
539 utmanande omständigheter. Särskilda boenden och andra boendeformer
540 behöver ha en tryggad försörjning av elkraft, värme, mat och
541 förbrukningsvaror, bland mycket annat.

542 Det krävs också specifik planering, utbildning och övning för till exempel
543 storskalig utrymning eller vid höga temperaturer och pandemier. Utöver
544 planering krävs både utbildning och övning.

545 Äldreomsorgen måste ges tillräckliga resurser och personal med adekvat
546 utbildning för att kunna klara verksamheten i kris och krig.

547 PRO är medlemmar i Folk och Försvar för att bidra till en fredlig
548 samhällsutveckling, försvars- och beredskapsfrågornas folkliga förankring och
549 för att få tillgång till ett sammanhang för lärande och påverkan.

550 I PRO:s program *Pensionärerna och beredskapen* finns ett utvecklat
551 resonemang om samhällets beredskap för fredstida kriser och krig.

552 **Bedrägerier som drabbar äldre**

553 De senaste åren har bedrägerier mot äldre blivit ett allvarligt problem. Alla
554 bedrägeribrott mot äldre måste utredas och prioriteras av polisen. Det behövs
555 även säkrare banksystem och bättre information till äldre om risker för
556 bedrägerier.

557 Ansvaret för bedrägerierna ska aldrig läggas på de pensionärer som blivit
558 utsatta för brott. Bankerna ska få ett utökat ansvar för att ersätta offer för
559 bankbedrägerier. Lagen måste stå på konsumentens sida. Vid sidan av
560 bankerna måste myndigheter och telekombranschen införa bedrägerisäkrande
561 åtgärder.

562 Ekonomiskt våld i nära relationer bland äldre behöver uppmärksammas. Både
563 förebyggande och lagstiftande åtgärder måste vidtas.

564 PRO:s roll är att säkerställa att pensionärers erfarenheter och behov finns med
565 i arbetet med att rusta Sverige. Kommunala och regionala pensionärsråd ska
566 bidra till beredskapen i äldreomsorgen och i hälso- och sjukvården.

567 I egenskap av stor folkrörelseorganisation kan PRO sprida information till
568 medlemmarna om vikten av att förbereda sig för och hantera kriser och krig. I
569 likhet med andra samhällsinstitutioner behöver PRO analysera hur ett
570 förändrat läge påverkar vår organisation och hur vi behöver utvecklas för att
571 möta det.

572 PRO arbetar nära både banker, polis och andra organisationer för att sprida
573 information om hur kriminella arbetar och hur pensionärer kan skydda sig
574 mot brott. Att bjuda in polisen till möten i PRO-föreningar för att informera
575 kan vara värdefullt. Vi ska dock aldrig ta över de uppgifter som tillkommer
576 andra aktörer.

577 **Artificiell intelligens (AI) och digitalisering**

578 Samhället präglas av en digitaliserings- och AI-norm där kraven och
579 förväntningarna hela tiden stiger på att alla ska kunna använda de nya
580 verktygen. Därför måste det livslånga lärandet fullt ut även gälla digitala
581 produkter och tjänster.

582 Digital teknik ska integreras på ett sätt som stärker äldreomsorgen och
583 förbättrar livskvaliteten. Genom digitala hjälpmedel kan äldre få ökad
584 självständighet och trygghet. Det är dock viktigt att säkerställa att tekniken är
585 tillgänglig och anpassad efter behov och med respekt för den personliga
586 integriteten.

587 Många hoppas att digitalisering, AI och robotisering delvis ska kunna lösa
588 resursbristen inom vård och omsorg. Här finns dock ett antal etiska
589 frågeställningar, och ett rättmätigt krav att nya verktyg och lösningar inom
590 vård och omsorg utformas med användarnas olika funktionalitet i åtanke. För
591 de personer som behöver det ska det alltid vara möjligt att få vård och omsorg
592 av en fysisk person.

593 Det är en utbredd myt att alla kommer att bli digitalt delaktiga med tiden. De
594 stämmer inte. Sjukdom kan exempelvis göra att man tappar sin digitala
595 kompetens. Även om samhället satsar på det livslånga lärandet och på att
596 säkerställa att alla samhällsviktiga digitala tjänster är enkla att använda
597 kommer det alltid att finnas grupper som inte använder digitala tjänster.

598 Pensionärer ska inte bara inkluderas i den digitala utvecklingen som grupp;
599 pensionärer ska vara med och forma den digitala framtiden.
600 Användarmedverkan ska vara en självklar del i varje ny design av
601 samhällsviktiga digitala tjänster.

602 De som designar och utvecklar enskilda digitala tjänster och som upphandlar
603 och fattar beslut om samhällstjänster behöver utgå från ett
604 användarperspektiv. För att tjänsterna ska bli enkla att använda krävs stor
605 kunskap om kognitiv tillgänglighet hos alla som arbetar med digitala tjänster.

606 Samhället måste acceptera att digitalisering inte är en universallösning för alla
607 och att analoga alternativ till digitala tjänster måste finnas. Detta innebär att
608 alla måste ha möjlighet att få fysisk post, betala räkningar med kontanter och
609 boka biljetter utan att behöva använda en smarttelefon eller logga in med
610 digital legitimation. Digitaliseringen tar inte ta bort behovet av fysisk kontakt.
611 Det måste även finnas mötesplatser i det fysiska rummet.

612 Det allmänna behöver införa system där äldre kan utse digitala ombud som kan
613 hantera digitala ärenden på ett säkert och spårbart sätt, utan att man behöver
614 ge upp sin integritet.

615 PRO ska fortsätta att engagera sig i frågor som rör digitaliseringen av
616 samhället, inte minst av vård och omsorg. Vi ska vara förutseende och belysa
617 konsekvenser, bidra med vårt specifika användarperspektiv och hela tiden
618 arbeta för medlemmarnas delaktighet i samhället.

619 Våra medlemmar har behov av ökad digital kompetens och ett kontinuerligt
620 lärande för att klara sin digitala vardag. Vi behöver öka kompetensen bland
621 förtroendevalda i vår egen organisation. Mer utbildning och hjälp till
622 regelefterlevnad behövs.

623 **Klimat och hållbarhet**

624 Klimatet är vår tids ödesfråga och klimat- och miljöarbetet är viktigt för PRO.
625 Vi som är pensionärer vill att kommande generationer ska kunna leva ett bra
626 liv och klimatkrisen är ett hot mot det.

627 Sverige måste uppfylla sina åtaganden för att klara både inhemska klimatmål
628 och de klimatmål Sverige har åtagit sig inom ramen för samarbetet i EU och
629 FN. För att vara hållbar måste klimatomställningen vara rättvis för alla oavsett
630 var i landet vi bor.

631 Globalt är det avgörande att det FN-ledda arbetet med att begränsa
632 temperaturökningen och motverka klimatförändringarnas verkningar blir
633 framgångsrikt. Äldre behöver finnas med när världens länder arbetar för att nå
634 de globala målen för hållbar utveckling.

635 Pensionssystemet bör användas som ett verktyg för klimatomställning. De
636 statliga AP-fonderna bör använda sitt ägande för att påverka företag att
637 upphöra med investeringar i fossil industri. Fondernas ägande i företag som
638 inte bidrar till omställningen ska avvecklas.

639 Lokalt måste samhället planera för att motverka riskerna vid extrema
640 väderhändelser, till exempel genom planering av fler träd och mer växtlighet
641 som sänker temperaturen på torg och trottoarer. Den gröna staden är en
642 säkrare stad. Särskilda boenden måste förberedas för att kunna hålla lämplig
643 inomhustemperatur även vid extrema temperaturer utomhus.

644 Offentlig service, vård och omsorg ska finnas så nära människor som möjligt
645 för att minska onödiga transporter.

646 Som en stor samhällsaktör och folkrörelse har PRO ett ansvar för att minska
647 klimatpåverkan i vår egen verksamhet. Detta är något som löper parallellt med
648 vårt intressepolitiska arbete i klimatfrågorna. Vi driver på för klimatvänliga
649 och hållbara beslut på lokal, regional och nationell nivå, gärna i samverkan
650 med andra organisationer som delar PRO:s klimatambitioner.

651 PRO ska i ökande grad använda digital kommunikation. Vi ska alltid överväga
652 om det är nödvändigt att ses fysiskt. PRO verkar för ökad användning av
653 kollektivtrafik, cykling och promenader där det är möjligt. Vi uppmuntrar till
654 samåkning vid gemensamma aktiviteter och evenemang. Vi är restriktiva med
655 pappersförbrukningen. Medlemmar och föreningar i PRO uppmuntras att
656 välja närproducerad, ekologisk och säsongsanpassad mat. Vi
657 uppmuntrar medlemmar och föreningar att minska sitt avfall genom att
658 återvinna och återanvända.

659 **PRO tar plats i världen**

660 PRO bidrar genom vår verksamhet, både på hemmaplan i EU och i vårt
661 internationella arbete, till FN:s Agenda 2030 och till de 17 globala målen för en
662 socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar värld. Vi ska bidra till att Sveriges
663 och EU:s åtaganden när det gäller genomförandet av dessa och andra relevanta
664 internationella mål uppfylls.

665 En av de stora globala utmaningarna är den växande andelen äldre i världen
666 och att äldre i fattigare länder saknar ofta tillgång till fungerande sjukvård,
667 äldreomsorg och rimliga pensioner. FN har utsett perioden 2021–2030 till ett
668 decennium för ett hälsosamt åldrande och bekämpande av ålderism, och
669 världshälsoorganisationen WHO:s genomför ett arbete med äldrevänliga
670 städer där man vill att fler svenska kommuner ska ansluta sig.

671 Det behövs en FN-konvention om äldres mänskliga rättigheter och att Sverige
672 ratificerar en sådan konvention.

673 PRO tänker globalt, även om vi för det mesta agerar lokalt.

674 PRO agerar genom *Help Age International* för att utveckla och stärka äldres
675 mänskliga rättigheter, motverka ålderism och få beslutsfattarna att förstå och
676 inse vikten av att äldrefrågorna uppmärksammas på internationell nivå.

677 På EU-nivå är vår roll att tillsammans med andra nordiska
678 pensionärsorganisationer stå upp för en samhällsmodell som bygger på en
679 generell och solidariskt finansierad välfärd.

680 I Nordiska samarbetskommittén (NSK) ingår åtta nordiska
681 pensionärsorganisationer ingår. Samverkan i NSK är viktig för att utbyta
682 erfarenheter mellan länderna och gemensamt driva frågor, både i Norden och
683 inom EU. Genom NSK är PRO medlem i *Age Platform Europe*.